

Klimatkris i behov av sanering

Torka, extrema väderomslag och höjd medeltemperatur. Effekterna av klimatförändringarna är tydliga. Röster från Latinamerika har pratat med agronomen Camila Montecinos från den internationella organisationen Grain om problemen, lösningarna och framtiden.

Text och foto. Lisa Karlsson

CHILE. Kommer det regna? Väntar frost? Torka? Genom att studera naturen och himlen har småbrukare sedan urminnes tider kunnat förutsäga vädret. Klimatförändringarna håller på att förändra detta.

–Det blir allt svårare att förutspå vädret och det är en effekt som påverkar småbrukarna allvarligt då det gör det svårt att planera jordbruket, förklarar Camila Montecinos över en knastrig telefonlinje från Chiles huvudstad Santiago, där hon har sitt kontor.

En annan konkret effekt av klimatförändringarna är bristen på vatten. På flera håll regnar det allt mer sällan och när det väl regnar kommer nederbörden med ett sådant hårt tryck att den största delen av vattnet flyter undan istället för att stanna kvar i jorden.

Andra följder är de allt extremare temperaturerna. När det är varmt är det varmare än vanligt och när det är kallt, kallare.

–Många grödor behöver i sina första tillväxtstadier ett visst mått av kyla, som vetet till exempel, när den kylan uteblir minskar även skörden.

De allt mer påtagliga problemen som klimatförändringarna innebär har gjort att klimatfrågan seglat upp i toppen på de latinamerikanska småbrukarrörelsernas agenda. Som lösning på dagens klimatproblem förespråkar de framför allt ett stärkande av det småskaliga agroekologiska jordbruket.

–Det innebär i praktiken att vårda jordarna, att odla utan gifter och mer varierat och därmed sprida riskerna i sitt jordbruk, samtidigt som den biologiska mångfalden ökar.

Satsar på utbildning

Att agroekologiskt jordbruk ses som framtiden bland rörelserna i Latinamerika har också medfört att deras egna skolor i agroekologiskt jordbruk, IALA, är på frammarsch. Konceptet utvecklades för några år sedan på tre, fyra platser i Latinamerika och idag finns åtta skolor på kontinenten.

–Det visar på det stora behovet och intresset av att återgå till ett mer traditionellt sätt att odla.

En av IALA-skolorna finns i södra Chile och drivs av den kvinnliga småbrukarrörelsen för urfolk, Anamuri. Studierna är både teoretiska och praktiska och innehåller till stora delar diskussioner om jordbrukets historia och hantverk. Målet är att utbilda småbrukare utifrån en agroekologisk grund, men även att öka den politiska aktivismen och stärka hela den agroekologiska rörelsen. Camila Montecinos har deltagit i undervisningen.

–Genom årets kurs i Chile har vi lyckats fördjupa så väl det politiska som det agroekologiska perspektivet. För mig personligen har medverkandet varit fantastiskt! Vi har alla stärkt vår förståelse för vad som händer på landsbygden enormt mycket.

Det nerkylande alternativet

Studier som den internationella småbrukarrörelsen La Via Campesina gjort tillsammans med Grain, baserade på offentlig statistik, visar att dagens storskaliga matproduktionsmodell ligger bakom minst hälften av alla utsläpp av växthusgaser. Detta om en ser till hela produktionskedjan; från sådd till försäljning på matbutiker.

–Jämfört med dagens livsmedelssystem innebär den agroekologiska modellen jordbruk i mindre skala och värnar om lokal återförsäljning, inte använder gifter, gödning eller plastförpackningar och så vidare. Om allt det räknas in, så innebär det agroekologiska jordbruket en enorm vinst för miljön.

Dessutom, förklarar Camila Montecinos, skulle ett ökat agroekologiskt jordbruk leda till minskad avskogning då stora delar av dagens skogsskövling sker för att ge plats åt industriellt jordbruk.

–Genom en reformering mot agroekologiskt jordbruk skulle vi inte bara kunna minska utsläppen av växthusgaser med minst 50 procent, vi skulle även öka kapaciteten att binda det koldioxid som finns i luften, eftersom det organiska materialet i jorden skulle öka. Det i sin tur skulle leda till ökade vattentillgångar och näringsrikare jordar.

Världens småbönder försörjer redan idag runt halva världens befolkning. En omställning till småskaligt och varierat jordbruk skulle enligt rapporter från FN dessutom öka matproduktionen. Redan nu står småbrukare för livsmedelsförsörjningen till nästan hälften av världens befolkning.



Törst. En av de allvarligaste följderna av klimatförändringarna är torka.

När du berättar om det här låter det så lätt. Vad tror du gör att de som styr i världen inte tar fler beslut i riktning mot agroekologiskt jordbruk?

–Oj! Det finns flera anledningar. För det första handlar det om den utbildning som professionella får och som inte alls värdesätter jordbruket, jag tänker på agronomer, veterinärer och andra som på olika sätt arbetar inom jordbruket. En central del av deras utbildning går ut på att förakta det som människor gör på landsbygden. Det är en del av problemet. Men det finns också en stor fascination för vetenskap och forskning vad gäller den industriella produktionen. Och en brutal okunnighet om vilka reella effekter denna får för naturen och människors hälsa.

Ett annat problem, menar Camila Montecinos, är den allt starkare alliansen mellan transnationella företag och makthavare. En allians som blir tydlig vid en granskning av det som idag presenteras som stora forskningsframsteg.

–Forskningen finansieras i allt större grad av stora företag och det styr så klart forskningens inriktning. Företagen kommer aldrig att stötta forskning som inte gagnar dem. För att kunna genomföra oberoende forskning idag måste du göra en riktig hjälteinsats. Inte bara rent ekonomiskt, utan också för att du antagligen kommer att både förföljas och hotas.

–Inom jordbruket syns detta på ett dramatiskt sätt då forskare försöker få oss att tro att lösningen på kli-

Det blir allt svårare att förutspå vädret och det är en effekt som påverkar småbrukarna allvarligt då det gör det svårt att planera jordbruket.



Camila Montecinos är agronom och arbetar för den internationella organisationen Grain.

matförändringarna är mer genmodifierade grödor och starkare bekämpningsmedel och det är ju just dessa faktorer som är problemet!

För att få till en förändring måste dessa allianser brytas ner, menar Camila Montecinos. Ett steg i den riktningen är ett stärkande av världens sociala rörelser och miljörelser, och där skulle en viktig ansats kunna vara klimatkonferensen i Paris i november; COP21. Camila Montecinos tror dock inte att alternativ som agroekologiskt jordbruk kommer att hamna på den officiella agendan i Paris.

–Men om det ska det bli någon verklig förändring av diskussionerna kring klimatförändringarna måste de sociala rörelserna trycka på tillsammans och vinna styrka. Paris kan fungera som ett avstamp för en sådan rörelse, som sedan kan fortsätta i varje enskilt land. **R**

STÖD

Stöd La Via Campesina

Latinamerikagruppernas samarbetspartner La Via Campesina arbetar för att uppmärksamma alternativa lösningar på klimatförändringarna och skapa en medvetenhet kring hur dagens jordbruk påverkar människor och miljö. Stöd deras arbete genom att sätta in en gåva på Pg: 901017-4.